

Motion S – För demokratins och kulturens ställning 3: Professionella kulturarbetare ska kunna verka och försörja sig

Den historiska erfarenheten lär oss att demokratin lätt råkar i vanrykte och kris om samhället inte förmår värna om människors trygghet och välfärd. För Socialdemokraterna är demokratin därför en fråga om människovärde. Och människovärde, det är de politiska friheterna, rätten att fritt få uttrycka sin mening, rätten att få kritisera och bilda opinion. Människovärde, det är rätten till hälsa och arbete, utbildning och social trygghet. Människovärde, det är rätten och den praktiska möjligheten att tillsammans med andra forma framtiden. Dessa rättigheter – demokratins rättigheter – kan inte tillåtas vara förbehållna bara ett visst skikt av samhället. De måste vara hela folkets egendom.

Kontroll över sitt eget liv, tillit till andra, inflytande och delaktighet i samhället är centrala områden för att uppnå ett gott liv. Kontroll och inflytande är faktorer som är intimt sammanknippade med den enskildes självförtroende och självkänsla. När individer och grupper upplever att de saknar kontroll och inflytande över sina egna livsvillkor och utvecklingen av samhället i stort uppstår en känsla av utanförskap och maktlöshet.

På en mer övergripande nivå anknyter kontroll, delaktighet och inflytande till det som brukar benämnas social hållbarhet i ett samhälle. Social hållbarhet fokuserar på fördelningen av resurser mellan människor. Tonvikt läggs på rättviseaspekter som jämlikt, ekonomiskt, socialt, kulturellt och politiskt deltagande.

Delaktighet och deltagande i form av demokratiska val och engagemang i det civila samhällets olika föreningar och sammanhang är påtagligt lägre i grupper med lägre socioekonomisk status, det gäller för riket såväl som för Gävleborg. Social oro med våld och destruktiva handlingar bottnar ofta i bristande känsla av delaktighet, med känslor av utanförskap, diskriminering, frustration och maktlöshet, även i detta avseende kan en negativ utveckling skönjas.

Kultur, fritid och idrott utgör i hög grad Sveriges infrastruktur för gemenskap, identitetsskapande och delaktighet. Många människor deltar fortfarande i aktiviteter och verksamheterna når ut i stora delar av landet. Men de senaste 20-30 åren har de klassiska folkrörelserna tappat stora grupper av medlemmar och engagemanget ser annorlunda ut. Många väljer att engagera sig i sakfrågor och under kortare perioder. Dessutom ser vi en allt starkare trend där klassbakgrund påverkar föreningsdeltagandet. Det finns ljuspunkter men även stora problem.

Möjligheten att delta i kultur-, idrotts- och föreningslivet blir alltmer ojämnt. Andelen barn och unga som deltar i föreningsidrott minskar, och likaså andelen unga som besöker bibliotek, kulturaktiviteter eller en fritidsgård. Barn till högutbildade deltar i högre utsträckning i kulturskolan och högutbildade besöker i större utsträckning kulturens institutioner. Barn och unga med annat modersmål än svenska halkar efter i läsning och skolresultat. Kulturlokaler stängs ner och institutioner når inte ut, vilket särskilt drabbar mindre orter.

Kulturen saknar scener och platser där kulturutövarna kan ägna sig åt skapande. Idrotten, framför allt i våra större städer, brottas med brist på idrottsanläggningar. Föreningslivet får allt svårare att hitta lokaler till rimliga priser. Att studieförbunden nu är under attack riskerar ytterligare kulturens lokaler och mötesplatser, framför allt i glesbygd.

Demokratins och kulturens ställning i Gävleborg kan inte längre tas för given. I ett antal avseenden har värden som yttrandefrihet och konstnärlig frihet i praktiken ifrågasatts. Inflytande och delaktighet samt handlingsutrymme begränsas därtill av kränkningar av individer och grupper.

Socialdemokraterna inriktar därför ansträngningarna på att främja alla individers möjligheter till kontroll, inflytande och delaktighet i samhället och i det dagliga livet. Insatser behöver göras på en bredd av områden, men särskilt fokus läggs på att skapa förutsättningar för kontroll, inflytande och delaktighet genom att främja ett mer jämlikt deltagande i och utövande av kultur och folkbildning i Gävleborg, över hela livscykeln.

Professionella kulturarbetare ska kunna verka och försörja sig

Professionella kulturarbetare uppbär i hög utsträckning den lokala och regionala yttrandefriheten och konstnärliga friheten. Det är i deras praktiska verksamhet som friheterna tar form och reproduceras. Men det är ofta svårt att försörja sig som professionell kulturarbetare. Dagens kulturarbetsmarknad präglas av tidsbegränsade osäkra anställningar. Det är vanligt att kulturarbetare kombinerar projektanställningar, egen företagsverksamhet och perioder när de försörjer sig på stipendier, som inte räknas som inkomst i trygghetssystemen.

Kulturarbetarnas fackföreningar och intresseorganisationer har svårt att teckna bra avtal när de förhandlar mot stora motparter. De osäkra arbetsvillkoren har bidragit till ökad social snedrekrytering. Det är främst ungdomar med välbeställda föräldrar som vågar satsa på en konstnärlig utbildning. Kulturarbetare som uppträder på scen har ofta sin arbetstid på kvällar och helger. Eftersom det saknas ett lagkrav på kommunerna att ha barnomsorg på obekvämt arbetstid är det svårt att kombinera arbetet som professionell konstnär med föräldraansvar för barn. Många utbildade konstnärer har inte arbetsinkomst från konstnärlig verksamhet eftersom det finns få betalda jobb i sektorn. Uppropen under #metoo från kvinnor verksamma i det svenska kulturlivet har uppmärksammat sexuellt våld och trakasserier som ett arbetsmiljöproblem i kultursektorn.

Undertecknade föreslår i enlighet med det ovan anförda:

1. Att Region Gävleborg utreder hur organisationen kan stödja kulturarbetares fackliga organisationer och intresseorganisationer på kulturområdet.
2. Att Region Gävleborg utreder möjligheterna att skapa fler arbetstillfällen för kulturskapare genom satsningar på kultur i arbetslivet och kultur i vård och omsorg.
3. Att en procentregeln för konstnärlig utsmyckning konsekvent tillämpas inom Region Gävleborg och fastställs i relevanta styrdokument.

Gävle 2024-03-08

Eva Lindberg, Socialdemokraterna

Jan Lahenkorva, Socialdemokraterna

Marie-Louise Dangardt, Socialdemokraterna

Daniel Hermansson, Socialdemokraterna

Lena Åman, Socialdemokraterna

Kristoffer Hansson, Socialdemokraterna

Bente Sandström, Socialdemokraterna

Hans Hellström, Socialdemokraterna